

УДК 338.439.6:338.2

О. Т. Левандівський,
к. е. н., доцент, Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника
ORCID iD: 0000-0002-5819-8377

DOI: 10.32702/2306-6792.2019.9.10

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

O. Levandivskyi,
PhD of Economics, Associate Professor of the Department of Finance,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk

FOREIGN EXPERIENCE IN INCREASING THE INVESTMENT ACTIVITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Узагальнення результатів дослідження дозволяє виділити три основні напрями підвищення привабливості та активності інвестиційної діяльності в сільськогосподарських підприємствах: зміна обсягів і структури інвестицій, підвищення рентабельності операційної діяльності та зниження середньозваженої вартості капіталу, що використовується.

Вищеперераховані напрями тісно взаємопов'язані між собою. При цьому провідне значення має рентабельність інвестованого капіталу, високий рівень якого знижує гостроту проблеми фінансування. У цьому випадку генерування прибутку буде достатнім для залучення як власних, так і позичкових ресурсів.

Дослідження свідчить, що сільське господарство потребує дієвих заходів щодо згладжування коливань цін на його продукцію. Висока чутливість рентабельності до змін цін підвищує рівень ризику інвестування капіталу у галузь, знижує передбачуваність віддачі на вкладений капітал.

Одним із інструментів забезпечення стабілізації цін на сільськогосподарську продукцію є державні фінансові та товарні інтервенції. Основною метою проведення інтервенцій є забезпечення доходів сільськогосподарських товаровиробників, достатнього для розширеного відтворення і стабілізація цін на ринку.

В умовах низької рентабельності сільськогосподарського виробництва формування власних резервів підприємствами явно недостатньо для покриття втрат у випадку настання ризикової події. У цій ситуації необхідно залучати зовнішні джерела фінансування у непередбачуваних ситуаціях. Разом із тим, до цього часу залишається слабо розвиненою біржова торгівля, що стримує використання фінансових інструментів хеджування ризиків. На нашу думку, вирішення вказаних недоліків дозволить знизити ризики інвестування у галузь.

Дослідженням встановлено, що до недавнього часу участь держави в підтримці сільського господарства у країні велася під різними ідеологічними лозунгами — від "антикризових заходів", "підтримка доходів" і "порятунку сімейного фермерства" до "захисту США від нечесних форм конкурентної боротьби". Відповідно і фінансові вливання держави в сільське господарство визначалися на ранніх етапах як "субсидії", "безповоротні кредити", "дотації", "допомога" і т.д.

Узагальнимо основні причини, що зумовили визнання урядом та суспільством такого підходу до державної підтримки сільського господарства. По-перше, рішення Конгресу 80—90-х років і хід реалізації 50 державних сільськогосподарських програм свідчить про перегляд деяких засад здійснення державної підтримки галузі. По-друге, фермерство США все у більшій мірі покладається уже не на власні сили, досвід і знання, а на послуги держави щодо вирішення таких важливих питань, як оцінка кон'юнктури ринку, оптимізація структури і обсягів виробництва, можливостей використання інноваційних розробок, маркетингових інструментів і т.д. По-третє, із позиції американського споживача сільське господарство країни є найбільш продуктивним у світі, оскільки в середньому американці лише 11% своїх доходів витрачають на харчування, що значно менше, ніж у інших провідних країнах світу.

Summarizing the results of the study allows to distinguish three main directions for increasing the attractiveness and activity of investment activity in agricultural enterprises: changes in volumes and structure of investments, increase of profitability of operating activity and decrease in average weighted value of used capital.

The above-mentioned directions are closely interconnected. At the same time, the profitability of the invested capital is of key importance, the high level of which reduces the urgency of the financing problem. In this case, the generation of profits will be sufficient to attract both own and borrowed resources.

The study shows that agriculture needs effective measures to smooth the fluctuations in prices for its products. The high sensitivity of profitability to changes in prices increases the level of risk of investing capital in the industry, reduces the predictability of return on invested capital.

One of the tools to stabilize prices for agricultural products is government financial and commodity interventions. The main purpose of the intervention is to provide revenues for agricultural producers, sufficient for expanded reproduction and stabilization of prices in the market.

In conditions of low profitability of agricultural production, the formation of own reserves enterprises is clearly not enough to cover losses in the event of a risk event. In this situation, it is necessary to involve external sources of financing in unforeseen situations. At the same time, so far, poorly developed stock trading remains, which holds back the use of financial hedging instruments. In our opinion, solving these shortcomings will reduce the risks of investing in the industry.

The study found that until recently, the state's participation in agricultural support in the country was conducted under various ideological slogans — from "crisis measures", "income support" and "rescue of family farming" to "protecting the United States from dishonest forms of competition." Accordingly, the financial infusions of the state in agriculture were defined at an early stage as "subsidies", "non-repayable loans", "subsidies", "aid", etc.

We will generalize the main reasons that led the government and society to recognize that approach to state support to agriculture. First, the decision of the Congress of the 80's and 90's and the progress of the implementation of 50 state agricultural programs indicates a revision of some of the principles of state support to the industry. Secondly, US agriculture is increasingly reliant not on its own strength, experience and knowledge, but on state services to address such important issues as market conditions assessment, optimization of structure and volume of production, opportunities for using innovative development, marketing tools, etc. Thirdly, from the position of the American consumer, agriculture is the most productive in the world, since Americans spend only 11% of their income on food, which is much lower than in other leading countries of the world.

Ключові слова: сільськогосподарське підприємство, фермер, державна підтримка, інвестиційна діяльність, капітал.

Key words: agricultural enterprise, farmer, state support, investment activity, capital.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Інвестиції відіграють ключову роль у розвитку аграрного сектора. Саме ця галузь вважається однією з найменш інвестиційно привабливих в Україні, що обумовлено не тільки об'єктивними причинами, як-от висока капіталомісткість галузі, сильна залежність від природно-кліматичних умов, значні постійні витрати, але і суб'єктивними причинами, головна з яких — неефективність управління.

Питання залучення інвестицій в аграрний сектор до сих пір не вирішено. Очевидно, що інвестиційний процес у цій сфері необхідно вдосконалювати. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне проаналізувати досвід розвинених країн в питаннях державної підтримки та регулювання аграрної галузі. Саме державне регулювання створює нормативно-правові та соціально-економічні умови для розвитку аграрної галузі, а також для задоволення потреб населення країни в якісних і безпечних продуктах харчування за соціально прийнятними цінами.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми інвестиційної діяльності відображені у працях багатьох вчених-економістів зарубіжних та вітчизняних шкіл. Питанням інвестування присвячені роботи провідних зарубіжних вчених: Дж. Кейнса, П. Массе, К.Р. Макконела, С.Л. Брю, Л.Дж. Гітмана та інших. Важ-

ливе місце ці питання займають у працях вітчизняних дослідників: І.О. Бланка, В.М. Гриньової, О.І. Дація, Т.В. Майорової, А.А. Пересади, В.С. Пономаренка, В.Г. Федоренка, В.П. Савчука, В.Я. Шевчука, П.С. Рогожина та інших. Особливості розвитку та вдосконалення інвестування агропромислового комплексу відображені в роботах С.А. Гуткевич, О.І. Гуторова, М.І. Кісіля, П.Т. Саблука, В.М. Трегобчука та інших.

Відаючи належне науковій та практичній цінності праць вчених, та розглянувши опубліковані за останні роки роботи в області інвестиційної діяльності можна зробити висновок, що не всі її науково-методичні та практичні аспекти отримали необхідне відображення.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є розробка практичних рекомендацій на основі узагальнення зарубіжного досвіду щодо підвищення інвестиційної активності сільськогосподарських підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Узагальнення результатів дослідження дозволить виділити три основні напрями підвищення привабливості та активності інвестиційної діяльності в сільськогосподарських підприємствах: зміна обсягів і структури інвестицій, підвищення рентабельності операційної діяль-

ності та зниження середньозваженої вартості капіталу, що використовується.

Вищепераховані напрями тісно взаємопов'язані між собою. При цьому провідне значення має рентабельність інвестованого капіталу, високий рівень якого знижує гостроту проблеми фінансування. У цьому випадку генерування прибутку буде достатнім для залучення як власних, так і позичкових ресурсів.

Низький рівень віддачі на вкладений капітал, навпаки, змушує інвестора оптимізувати структуру джерел його залучення. Однак в умовах низького рівня розвитку інститутів фінансової інфраструктури та нестабільності економіки вирішувати цю задачу достатньо складно, оскільки кількість джерел залучення капіталу дуже обмежена. Як правило, це низьколіквідні кошти із високою процентною ставкою (банківський кредит). У таких умовах опинилися сільськогосподарські підприємства на сучасному етапі розвитку економіки. Низький рівень рентабельності не дозволяє їм у повному обсязі використовувати у необхідному обсязі ні власні, а ні позичкові кошти. Тому при розробці заходів по підвищенню інвестиційної активності першочергового значення набувають програми щодо підвищення і стабілізації прибутковості сільськогосподарського виробництва при активній участі держави.

Питання про підвищення рівня рентабельності виробничої діяльності серед науковців є відкритим і дискусійним. На нашу думку, для забезпечення росту віддачі інвестованого капіталу і переведення сільськогосподарський підприємств на принципи самофінансування необхідно, щоб у довгостроковій перспективі виконувалася наступна нерівність:

$$ROC > T_p, ROC > WACC \quad (1),$$

де T_p — темп росту цін на ресурси; $WACC$ — середньозважені затрати на залучення капіталу; ROC — рентабельність інвестованого капіталу.

Зазначимо, перша умова є необхідною за умови відсутності у сільськогосподарських підприємствах вільного доступу до позичкових джерел. Якщо можливості залучати позичковий капітал необмежені, то необхідною умовою для росту вартості інвестованого капіталу буде перевищення рентабельності власного капіталу інвестора (ROE) та рівня інфляції (T_p).

Першочергового значення має перша нерівність. Її виконання свідчить про те, що створений прибуток від використання капіталу перевищує втрати від його знецінення у результаті росту цін, що дозволяє підприємствам вести просте відтворення і накопичувати капі-

тал для нарощення виробничих потужностей. Якщо ріст цін випереджує ріст капіталу у вигляді прибутку, підприємства вимушені залучати капітал, щоб зберегти обсяги виробництва на попередньому рівні. Якщо така умова не виконується у довгостроковому періоді, то якою би низькою не була плата за капітал, його вартість із часом буде знижуватися. Тому спроби держави по здешевленню позичкових коштів для підприємств галузі може бути малоефективною.

Друга нерівність повинна виконуватися як у довгостроковому, так і короткостроковому періодах. Це дозволить погашати затрати на залучення капіталу і створювати додаткову вартість для інвестора. Однак, якщо перша умова не виконується у довгостроковому періоді, то через деякий час друга умова також перестане виконуватися. Хронічна нестача коштів, зумовлена більш стрімким ростом цін на матеріально-технічні ресурси порівняно із прибутком, що зумовить необхідність нарощувати позичковий капітал та збільшувати його частку у структурі майна. Це, у свою чергу, загострює проблему доступу сільськогосподарський підприємств до позичкового фінансування і підвищує ризик банкрутства підприємства [1].

Зазначимо, що діючі важелі державної підтримки не згладили коливань рентабельності операційної діяльності сільськогосподарських товаровиробників. Останні можуть бути наслідком наявності у галузі високих ризиків, що вимагає розробки програм для їхньої нейтралізації та зниженню.

Дослідження свідчить, що сільське господарство потребує дієвих заходів щодо згладжування коливань цін на його продукцію. Висока чутливість рентабельності до змін цін підвищує рівень ризику інвестування капіталу у галузь, знижує передбачуваність віддачі на вкладений капітал.

Одним із інструментів забезпечення стабілізації цін на сільськогосподарську продукцію є державні фінансові та товарні інтервенції. Основною метою проведення інтервенцій є забезпечення доходів сільськогосподарських товаровиробників, достатнього для розширеного відтворення і стабілізація цін на ринку [2].

Отже, через проведення фінансових і товарних інтервенцій була прийнята спроба стабілізувати ціни, але значного результату вона не принесла. У цілому, незважаючи на інтервенції строкатість цін на сільськогосподарську продукцію збереглася, що можна пояснити його низькою ефективності. Це зумовлено цілим рядом недоліків при його функціонуванні. По-

перше, інтервенції мають не постійний, а імпульсивний характер. Вони починаються у той момент, коли ринкова ціна відхиляється від граничної заданої величини. По-друге, реалізація інтервенцій має бюрократичний характер і вимагає численних узгоджень за цінами, обсягами та джерелами фінансування. По-третє, обсяги інтервенцій досить незначні, щоб істотно впливати на ринкову ситуацію.

Разом із тим, існують й інші способи протидії ризику: хеджування і передача ризику. Перший представляє собою систему заходів по створенню умов мінімізації втрат у результаті настання ризикової події. На практиці даний спосіб здійснюється через створення різних резервів, наприклад, резервного капіталу, резервів за сумнівними боргами і т.д. Аналогічним чином відбувається резервування із використанням фінансових інструментів на фінансових ринках — опціонів і ф'ючерсів.

В умовах низької рентабельності сільськогосподарського виробництва формування власних резервів підприємствами явно недостатньо для покриття втрат у випадку настання ризикової події. У цій ситуації необхідно залучати зовнішні джерела фінансування у непередбачуваних ситуаціях. Разом із тим, до цього часу залишається слабо розвиненою біржова торгівля, що стримує використання фінансових інструментів хеджування ризиків. На нашу думку, вирішення вказаних недоліків дозволить знизити ризики інвестування у галузь.

Другий спосіб протидії ризику — його передача реалізується за допомогою страхування. Нині у сільському господарстві реалізується програма по страхуванню урожаю при фінансовій підтримці держави. Однак, як свідчить досвід провідних країн світу, у сільському господарстві використовуються також програми страхування або стабілізації доходів товаровиробників.

Заслуговує на увагу вітчизняної практики досвід Канади, де до 2004 р. існувала добровільна програма стабілізації чистого доходу (NISA). Фермери, які беруть участь у програмі, можуть робити вкладення на депозит, сума якого доповнювалася такою ж сумою через фінансування федерального і регіонального бюджетів. На загальну суму грошових коштів виплачується процент фінансовими інститутами, які зберігають депозити, а також урядом. При зниженні прибутку нижче середньорічного рівня за останні п'ять років учасники могли знімати із рахунку кошти для компенсації втрати, що виникла [3].

На зміну такої програми прийшла Канадська програма стабілізації доходу фермера

(CAIS). Ця програма переслідує протидію зниженню фермерського доходу. Фермер одержує компенсацію, якщо його дохід у поточному році є нижчим середньої його величини за останні декілька років. При цьому величина підтримки залежить від вибраного рівня захисту. Якщо фермер вибирає максимальний рівень захисту, то він може одержати до 22% застрахованого прибутку. Його розмір визначається як середня величина за три із останніх п'яти років (роки із найбільшою і найменшою сумою прибутку виключаються). Поточний максимальний внесок товаровиробника становить 4,5 канд. дол. на кожну 1000 кан. дол. застрахованого прибутку (але не менше 10 тис. кан. дол) плюс адміністративні витрати у розмірі 55 канд. дол, а при настанні страхового випадку держава компенсує 70% зниження прибутку у поточному періоді [4].

Заслуговує на увагу вітчизняної практики досвід державної підтримки аграрного сектору економіки США, де майже 70 років поспіль держава намагається регулювати процеси відтворення у сільському господарстві. Важливою складовою такого регулювання є фінансово-кредитна підтримка.

Фінансування здійснюється шляхом виділення із державного бюджету асигнувань, які направляються на реалізацію цільових програм, які мають національне значення. На федеральному рівні виділяються виділяють дві цільові програми: стабілізації доходів і наукове забезпечення.

Окрім цього, на федеральному рівні діє більше 10 міжгалузевих цільових програм, які у різній степені торкаються інтересів сільського господарства і фермерів. До них відносять, такі програми, як консервація земель та вилучення земель, продовольча допомога бідним верствам населення, маркетинг та інспекція, соціальний розвиток сільської місцевості та інші.

Бюджетні кошти, які розподіляються під ці програми, контролює на 80% міністерство сільського господарства США через Товарно-кредитну корпорацію, Адміністрацію по справам фермерів та інші фінансово-кредитні організації. Інші частку — 20% розподіляють через штати та місцеві органи управління [5, с. 7].

Найбільш пріоритетною програмою є державна система підтримки цін, яка тісно пов'язана із програмою консервації та вилучення із обороту сільськогосподарських угідь. Витрати Товарно-кредитної корпорації на цю програму становили в останні роки від 30 до 50% усіх

витрат федерального бюджету на сільські господарства.

Нині бюджетним фінансуванням за програмою підтримки цін і доходів охоплено лише 1/3 американських ферм, причому 70% цих коштів одержують фермери із річним обсягом товарної продукції 100 тис. доларів і вище. З метою вирівнювання стану фермерів у питаннях бюджетного фінансування із 1986 р. введено обмеження дотування у розмірі 50 тис. доларів на одну ферму [6].

Нині у цій країні активно використовується програма середньострокових кредитів у рамках Закону про продовольчу підтримку з метою посилення орієнтації країн-імпортерів на тривалі закупівлі американської сільськогосподарської продукції.

Починаючи із 1986 р. держава стимулює фермерів продавати свою продукцію на зовнішніх ринках, компенсуючи їм різницю між ціною реалізації, тобто світовою ціною і заставною ставкою у вигляді експортної компенсаційної надбавки. Нині частка США у світовому експорті багатьох видів сільськогосподарської продукції становить від 40% до 60%.

Нині із усіх витрат на сільське господарство США 60% припадає на реалізацію програми стабілізації доходів фермерів. Ця програма, у свою чергу, поділяється на наступні програми: "Підтримка цін і доходів", "Страховання урожаю", "Сільськогосподарський кредит". Якщо у 1995 р. на них було виділено 15,7; 0,4 і 6,1 млрд доларів, відповідно, то у 2006 р. такого роду витрати помітно зросли: підтримка цін і прямі виплати фермерам — 28,07 млрд доларів; страхування сільськогосподарських підприємств — 4,1 млрд доларів; гранти фермерам — 3,8 млрд доларів та інші [7, с. 12].

Фінансування цільових програм дозволяє за допомогою економічних важелів регулювати виробництво і розподіл певних видів сільськогосподарської продукції і продовольства, тобто впливати на фермерські господарства через субсидії, ціни, кредити, дотації, тим самим впливаючи на економіку ферм. Виходячи із цього, механізми і масштаби фінансування, їх функціональна направленість залежать від економічної ситуації, яка складається на внутрішньому ринку США і світовому аграрному ринку.

Підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва зумовлює необхідність у позичковому капіталі для фінансування поточних і капітальних затрат. Саме тому важливим у системі державного регулювання сільськогосподарського виробництва США є функціонування системи сільськогосподарського кре-

диту. Ця система впродовж усієї історії вирішувала одні й ті ж самі задачі: надання фермерам і підприємства агробізнесу можливості одержання кредитних ресурсів на пільгових умовах; активне залучення у систему кредитування грошових коштів фермерів, фермерських кооперативів, а також приватного капіталу фірм і компаній агробізнесу.

Зазначимо, що у США до основної групи кредитних закладів, які формують систему сільськогосподарського кредиту, входять комерційні банки, страхові компанії, система фермерського кредиту, Адміністрація по справам фермерів, Товарно-кредитна корпорація та ін., усього понад 800 банків і асоціацій.

Сільськогосподарські товаровиробники використовують позичкові кошти для різних цілей, їх можна поділити на позики для придбання рухомого і нерухомого майна. Так, фермери на пільгових умовах можуть одержувати позики на придбання техніки і обладнання, поповнення стада, кормів, насіння і добрив, на погашення боргів по рухомому майну. Розмір позики становить максимум 200 тис. доларів на термін від 1 до 7 років. У окремих випадках кредит може становити до 400 тис. доларів. Процентні ставки визначаються базовою ставкою Центрального банку США [8].

Пільгові умови кредитування передбачені спеціально для молодих людей на створення та облаштування ферм. Право на такий кредит мають молоді особи, які входять до організації "Майбутні фермери США" або інших подібних організацій.

Власники ферм, які постраждали від стихійного лиха, мають право на одержання надзвичайного кредиту (максимум 500 тис. доларів) під 4,5% річних.

Найбільші пільги надаються біднішим фермера і сільським жителям у рамках програми по покращенню житлових умов. Процентна ставка у цьому випадку дорівнює 1%.

Значну роль у реалізації заходів державної підтримки в США відіграє Міністерство сільського господарства. Серед основних його функцій є підтримка сільського господарства, доходів фермерів і стабільності ринку. Бюджет даного Міністерства становить: у 2004 р. — майже 111 млрд доларів, у 2005 р. — близько 134 млрд доларів США, у 2006 р. — майже 130 млрд доларів США [7, с. 14].

Зазначимо, що величина цієї підтримки, є досить вагомою, оскільки складає більше 30% вартості продажів усієї сільськогосподарської продукції. Наведемо інший показник участі держави у сільгоспвиробництві — на кожен

гектар оброблюваної ріллі в США нині припадає дотація у розмірі 410 дол. США у рік. У країні жодна інша галузь економіки не користується такою потужною державною підтримкою.

Дослідженням встановлено, що до недавнього часу участь держави в підтримці сільськогосподарства у країні велася під різними ідеологічними лозунгами — від "антикризових заходів", "підтримка доходів" і "порятунку сімейного фермерства" до "захисту США від нечесних форм конкурентної боротьби". Відповідно і фінансові вливання держави в сільське господарство визначалися на ранніх етапах як "субсидії", "безповоротні кредити", "дотації", "допомога" і т.д. Однак закон 1996 р. встановив; якщо фермер згоден із сільськогосподарському політикою уряду, то він "має право на державну підтримку незалежно від того, що він вирощує і який сьогодні рівень цін на його продукцію" [9]. Іншими словами, спрямування бюджетних інвестиційних коштів у цю галузь стало офіційним і підпорядкованим державним економічним механізмам регулювання.

Відповідно до нового сільськогосподарського закону "Про фермерську безпеку та інвестиції в сільську місцевість" (2002 р.) Уряд США продовжує субсидувати і розвиток сільських територій. Дрібні і середні фермерські господарства отримують від держави на контрактній основі фінансову підтримку, незалежно від результатів їхньої господарської діяльності.

Узагальнимо основні причини, що зумовили визнання урядом та суспільством такого підходу до державної підтримки сільськогосподарства. По-перше, рішення Конгресу 80—90-х років і хід реалізації 50 державних сільськогосподарських програм свідчить про перегляд деяких засад здійснення державної підтримки галузі. Можна сказати, що у країні ведеться пошук шляхів ефективного захисту сільського господарства у ринкових умовах через посилення державного регулювання.

По-друге, фермерство США все у більшій мірі покладається уже не на власні сили, досвід і знання, а на послуги держави щодо вирішення таких важливих питань, як оцінка кон'юнктури ринку, оптимізація структури і обсягів виробництва, можливостей використання інноваційних розробок, маркетингових інструментів і т.д. І не випадково те, що у центральному апараті Міністерства сільського господарства США нині працюють 14 тис. співробітників, які обслуговують аграрну сферу економіки.

По-третє, із позиції американського споживача сільське господарство країни є найбільш продуктивним у світі, оскільки в середньому американці лише 11% своїх доходів витрачають на харчування, що значно менше ніж у інших провідних країнах світу. Такий стан справ створює у населення країни позитивне відношення до виділення значних витрат на підтримку галузі, оскільки вона визначає рівень його життя.

Вивчення ієрархічної структури кооперативної системи у США дозволило встановити, що сформована система кредитування фермерів (Farm Credit System) є власністю банків та асоціацій, які до нього входять і володіють нею на кооперативній основі. Ця система кредитування складається із чотирьох регіональних банків, які надають фінансові фонди місцевим локальним асоціаціям позичальникам — 80 Асоціаціям сільськогосподарського кредитування (Agricultural Credit Association) і 11 Федеральним земельним асоціаціям кредитування (Federal Land Credit Association). Саме локальні асоціації розміщують кредити серед сільських клієнтів, причому АСА спеціалізуються на коротко— і середньостроковому кредитуванні, а FLCА — на довгостроковому.

Зазначимо, що до цієї системи входить Сільськогосподарський кредитний банк (Agricultural Credit Bank), який створено спеціально для обслуговування кредитних потреб сільськогосподарських кооперативів. Він надає усі види банківських послуг і фінансує також експорт сільськогосподарської продукції [10].

Вищеперераховані фінансові інститути пропонують кредитні ресурси сільськогосподарським товаровиробникам та їх кооперативам у всіх 50 штатах Америки. Нині обсяг наданих сільськогосподарськими кредитними установами країни складає понад 90 млрд доларів для більше півмільйону позичальників. Зазначимо, що грошові кошти для позик сільськогосподарські кредитні установи одержують під гарантії зі сторони Федеральної корпорації з фінансування банків системи кредитування фермерів (Federal Farm Credit Banks Funding Corporation). Позики сільськогосподарські кредитні установи підлягають страхуванню Страховою корпорацією системи кредитування фермерів (Farm Credit System Assistance Corporation).

Дослідженням встановлено, що в останні роки кредитні вкладення у сільськогосподарське виробництво були направлені, насамперед, на модернізацію і технічне переозброєння виробничого процесу. У зв'язку із цим, кредитні

вкладення були сконцентровані на суміжних із аграрним сектором галузях — виробниках засобів виробництва і переробної промисловості.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз дозволяє зробити висновки, що виробничий потенціал аграрного сектора і його сталий розвиток в першу чергу залежать від того, наскільки ефективно держава регулює і стимулює інвестиційну активність сільськогосподарських товаровиробників. Державі не слід втручатися в їх діяльність, однак необхідно всіляко сприяти прийняттю необхідної законодавчої бази і забезпечувати економічну і правовий захист інвестованих ними коштів. Необхідно максимально розширити спектр державних гарантій, страхувати вкладуються кошти, що для інвесторів буде свідчити про ефективність і низьку ризикованість вкладень, а значить, забезпечить умови для сталого розвитку російського аграрного сектора.

Для того щоб аграрний сектор став привабливим для інвесторів, необхідна активна державна участь у формі створення сприятливих ринкових механізмів, що знижують інвестиційні ризики, що підвищують приплив капіталу з інших галузей в аграрний сектор, що збільшують ефективність використання оборотних коштів і основних фондів, що сприяють перерозподілу між споживачами і виробниками ресурсів сільськогосподарського призначення.

Література:

1. Борсук О.М. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості об'єктів вкладення капіталу / О.М. Борсук // Вісник Білоцерківського державного аграрного університету. — Біла Церква, 2010. — № 4. — С. 25—30.
2. Зарицька Н. Новий погляд на інвестиції в агробізнес / Н. Зарицька // Економіст. — 2018. — № 2. — С. 6—7.
3. MacRae, R.J., Hill, S.B., Henning, J. and Bentley, A.J. 2004. Policies, programs and regulations to support the transition to sustainable agriculture in Canada. *American J. Alternative Agriculture* 5(2):76-92.
4. Belhadji, B., Gagne, S. And Roy, A. (2000). Profile of Canadian Agri-food Cooperatives (1986—1996). Co-operatives Secretariate. Ottawa, Ontario.
5. Michael J.H., Dillard J., Williams R. The Debt Finance Landscape for US. Farming and Farm Businesses, USDA, ERS, 2009. — 12 p.
6. Johnson J. Financial Characteristics of U.S. Farms, 1987, *Agr. Inf. Bull. No. 525*, USDA, ERS, 1987. — 28 p.

7. Dubman R. Farm Income and Costs: 2010 Farm Sector Income Forecast. USDA, ERS, 2010. — 16 p.

8. Денег А.А. Інвестиції в інновації — запорука економічного зростання сільського господарства в Україні / А.А. Денег, В.М. Чорнорибченко // Продуктивність агропромислового виробництва. — 2016. — № 28. — С. 8—14.

9. Горшков М.А. Інвестиції в процеси відтворення — ресурсний потенціал розвитку аграрного сектору / М.А. Горшков // Інвестиції: практика та досвід. — 2015. — № 5. — С. 70—73.

10. Farmer Cooperative Statistics 2005. RBS Service Report 46. Washington, D.C.: USDA, 2004. — 124 pp.

References:

1. Borsuk, O.M. (2010), "Methodological approaches to the estimation of investment attractiveness of investment objects of capital", *Visnyk Bilotserkivs'koho derzhavnoho ahrarnoho universytetu*, vol. 4, pp. 25—30.
 2. Zaryts'ka, N. (2018), "A new look at investing in agribusiness", *Economist*, vol. 2, pp. 6—7.
 3. MacRae, R.J. Hill, S.B. Henning, J. and Bentley, A.J. (2004), "Policies, programs and regulations to support the transition to sustainable agriculture in Canada", *American J. Alternative Agriculture*, vol. 5 (2), pp. 76—92.
 4. Belhadji, B. Gagne, S. and Roy, A. (2000), *Profile of Canadian Agri-food Cooperatives (1986-1996)*. Co-operatives Secretariate, Ottawa, Ontario.
 5. Michael, J.H. Dillard, J. and Williams, R. (2009), *The Debt Finance Landscape for US, Farming and Farm Businesses*, USDA, ERS, Washington, D.C., USA.
 6. Johnson, J. (1987), "Financial Characteristics of U.S. Farms", *Agr. Inf. Bull. vol. 525*, USDA, ERS, Washington, D.C., USA.
 7. Dubman, R. (2010), *Farm Income and Costs: 2010 Farm Sector Income Forecast*, USDA, ERS, Washington, D.C., USA.
 8. Deneha, A.L. (2016), "Investing in innovation is the key to economic growth of agriculture in Ukraine", *Produktyvnist' ahropromyslovoho vyrobnytstva*, vol. 28, pp. 8—14.
 9. Horshkov, M.A. (2015), "Investments in reproduction processes — resource potential of the agrarian sector development", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 5, pp. 70—73.
 10. USDA (2004), *Farmer Cooperative Statistics 2005*. RBS Service Report 46, USDA, Washington, D.C., USA.
- Стаття надійшла до редакції 03.05.2019 р.*